poſterioris; quod ita explicat, nam ſi unitas ſumatur prout dicit in diviſionem entis in ſe, veritas autem, & bonitas, ut dicunt relationem rationis ad intellectum, & voluntatem, ſic quadam ratione prior eſt unitas, quia importat conceptum abſolutum, & realem, illæ verò conceptum rationis, & reſpectivum, at ſi ſumatur unitas, prout addit diſtinctionem unius entis ab alio, quo pacto concipitur comparativè, ita non eſt neceſſariò prior aliis, quia adhuc prius cogitari poſſunt in ente relationes conformitatis, & convenientiæ, per quas explicantur veritas, & bonitas antequam cogitetur diſtinctio ab omnibus aliis entibus. Deinde verò, ſi alio modo ſumantur, & explicentur veritas, & bonitas nimirum ita, quod verum idem ſit, quod ens non fictum, & apparens; & bonum pro eo, quod eſt in ſe abſolutè integrum, & perfectum; in hoc equidem ſenſu veritas, & bonitas unitatem præceduut, nam proximè ad conceptum entis realis intelligitur negatio entis ficti, & prius valet dicere in hoc ſenſu, hoc eſt verum aurum, quam hoc eſt unum aurum, ac pariter prius rem eſſe in ſuo eſſe conſtitutam, & perfectam, quam eſſe indiviſam in plura. Tandem comparando etiam veritatem, & bonitatem ad invicem, ſi veritas ſumatur pro denominatione cognoſcibilitatis, & bonitas pro denominatione appetibilitatis, ſive veritas pro relatione ab intellectum, bonitas pro relatione ad voluntatem, ſic manifeſtè prior eſt veritas bonitate, ſicut intellectus voluntate; at ſi ſumatur bonitas abſolutè pro perfectione rei in ſe, ſic eſt potius veritate prior, attamen quia manifeſtius ſignificatum unitatis eſt pro indiviſione rei in ſe, & veritas, & bonitas pro relationibus conformitatis ad intellectum, & convenientiæ ad voluntatem, abſolutè unitas præfertur aliis, & veritas bonitati.

36 Cæterùm, quia ordo inter aliqua plura eſt duplex, ut ſæpius Scotus docet quol. 2, 1. d.27. & 2. d. 1. quæſt. 1. & d. 7. 13, & 25. & 4. d. 1. qu.6. ſcilicet eſſentialis, ſeu cauſalitatis, & ordo effectuum, vel quaſi effectum ab eadem cauſa. Auctores ordinem inter paſſiones entis ſtatuentes adhuc inter ſe diſputant de qualitate ordinis, num ſcilicet inter ſe talem ſervent ordinem, quo una ab alia pendere dicatur, an verò omnes immediatè fluant ab eodem ente, & invicem ſolùm ordinentur in ratione effectuum prioris, & poſterioris ab eadem canſam promanantium, Anton. And. 1. Met. q.1. concl.5. in ſolutione ad 1. Tromb.4. Met. quęſt. 4. art.1. in ratione tertia pro concluſione. Zerbius 1. Metaph. quæſt. 3. ſignificant talem ordinem eſſe eſſentialem, & cauſalitatis, quia ſecunda fluit mediante prima, tertia mediante ſecunda, adeòut prior ſemper eſt cauſa inhærendi poſteriori, & definitionem eius ingreditur cauſalem, cui modo dicendi favet Doctor in Reportat. quæſt. 1. prol. docens, quod cum ſubiectum non eſt definibile, ſicut eſt ens, oportet paſſiones eſſe ordinatas, itaquod una demonſtretur per aliam, aliter enim plures eſſent in duplo propoſitiones immediatæ, quàm concluſiones; Alii verò Scotiſtæ nullum talem ordinem admittunt, quo una paſſio entis ab alia pendere dicatur; quos ſequitur. Averſa loco cit. ſed ſolùm ordinem effectuum, vel quaſi effectuum ab eadem cauſo, & in hunc modum ſalvant apparentem in Doctore contradictionem, cum aliquando talem ordinem admittit inter paſſiones entis, & aliquando negat, ita pręſertim docuit Bargius 1. d. 39. in ſolutione illarum plurium quæſt. & in ea quæſt. quæ impreſſa habetur ad finem Ethic. Tatar. in quibuſdam voluminibus, ubi etiam pro hoc eodem dicendi modo Gadium citat præceptorem ſuum.

37 Pro reſolutione quæſiti notandum eſt, paſſiones entis dupliciter conſiderari poſſe, vel ſecundum id, quod in re ſignificant, quatenus eſt quædam realis perfectio entis ſpectans ad eius eſſe ſecundarium, vel ſecundùm id, per quod à nobis explicari ſolent; cùm enim ſint ſimpliciter ſimplices, eſto à parte rei quidpiam reale, ac poſitivum importent, non niſi tamen per negationes, aut per habitudinem ad aliqua extrinſeca ſolent explicari, ut ex diſp. ſeq. patebit, atque ideo ſecundum hanc duplicem paſſionum entis conſiderationem aliter, ac aliter reſolvenda eſt præſens difficultas, ſi enim conſiderantur ſecundùm id, quod à nobis ſolent explicari, ita verum eſt pluſquam ratione, & pluſquam formaliter ex natura rei diſtingui, & varium inter ſe ſervare ordinem, ſecundùm quod variè à nobis explicantur, ut diſcurrebat Averſa, cæterum ſi conſiderentur ſecundùm id, quod à parte rei important, non pluſquam ex natura rei formaliter, vel potius virtualiter diſtinguuntur, & nullus inter eas ordo datur, ſed omnes æquè primò ab ente fluunt, vel ſi datur valdè difficile eſt eum aſſignare; Concluſio hæc quoad omnes ſuas partes ſequitur ex dictis, & poſtea dicendis, & per eam conciliari poſſunt, nedum varia, ac apparenter diſſentanea Scoti dicta in hac materia, ſed etiam diſſentientes Scotiſtarum opiniones, quod ut magis pateat probanda eſt, ac declaranda quoad ſingulas particulas; Et quidem quoad primam nimirùm, quod ſi paſſiones entis conſiderentur ſecundùm id, per quod à nobis explicari ſolent, diſtinguantur pluſquam ratione, immò & pluſquam ex natura rei formaliter, ſatis conſtat ex relato diſcurſu facto ab Averſa, cùm enim à nobis explicari ſolent per negationes relationes rationis, variaſque extrinſecas denominationes, quæ inter ſe, & à ſubiectis ſuis diſtinctionem admittunt ſuo modo realem, & eſſentialem, conſequenter inter paſſiones entis ſic à nobis explicatas tanta, & non minor diſtinctio ponenda erit, hocque; & non amplius probat ſupradictus Averſæ diſcurſus; At verò ſi conſiderentur ſecundùm id, quod à parte rei important, ac ſignificant, certum eſt non tantam ferre diſtinctionem, quia non ſuperaddunt enti aliquid ab ipſo realiter, vel eſſentialiter diſtinctum, ſed tantum ex natura rei formaliter, vel potius virtualiter modo iam explicato quæſt. 1. num. 9. & 17. atque ideò non niſi ſimilem diſtinctionem inter ſe fundare poſſunt, quæ ex natura rei dicatur, licèt non in tanto rigore, quo ſtatui ſolet inter paſſiones, quæ in eodem ſubiecto diverſas important realitates ab eo pullulantes, neque ad ſuum complementum indigent abſtractione aliqua intellectus inadæquatè concipientis, ſicut indigere ſolent paſſiones tranſcendentes.

38 Secundò probatur vario modo ordinari poſſe huiuſmodi paſſiones, juxta quod variè à nobis explicantur eodem prorſus diſcurſu, quo utebatur Averſa, qui certè nihil aliud probat, quàm hanc concluſionis particulam; juxta enim variam earum explicationem Unitas præcedit Veritatem, ac Bonitatem, & è contra, ut conſtat ex præfato diſcurſu. Verum tamen eſt, hunc ordinem competentem paſſionibus entis ſecundùm, quod explicantur à nobis, non eſſe eſſentialem, ſed cauſalem; ſi enim explicetur unitas per indiviſionem entis in ſe; veritas autem, & bonitas ut dicunt relationem rationis conformitatis, & convenientiæ ad intellectum, & voluntatem, ſatis de ſe conſtat hanc prioritatem unitatis ad bonitatem, & veritatem non eſſe talem, ut relatio veritatis, vel bonitatis per ſe pendeat ab ipſa unitate, ideſt à negatione diviſionis, ac in ea fundetur, quia ſufficienter pendent immediatè ab ipſo ente, ac in ejus eſſentia fundantur, & etiam in rigore loquendo concipi poſſunt relationes bonitatis, & veritatis in ente, antequam concipiatur negatio illa diviſionis, qua ſolemus unitatem explicare. Et eodem modo idipſum probari poteſt de relationibus veritatis, & bonitatis invicem comparatis, tum quia ſicut conſiderando potentias in ordine ad quas explicantur, voluntas non fluit ab intellectu, nec mediante intellectu, ita nullo modo dicendum videtur, quod bonitas fluat à veritate, aut illa mediante, unde remanet; quod ſi aliquis ordo inter paſſiones entis, ut à nobis concipiuntur, ſit ſtatuendus, hic ſanè alius eſſe non poſſit, quam ordo plurium effectuum immediatè ab eadem cauſa promanantium ſine ulla prorſus cauſalitate unius in alium.

39 Tertiò probatur inter paſſiones entis nullum ſervari ordinem prioris, & poſterioris, ſed omnes, & ſingulas immediatè ab ente fluere æquè primò, ſi conſiderentur ſecundùm id, quod à parte rei important; Et ratio eſt, quia falſum eſt, quod quandocumque aliquod ſubiectum plures habet paſſiones, debeat inter eas indiſpenſabiliter eſſe aliquis ordo ex natura rei cauſalis, itaquod una promanet à ſubiecto mediante alia, aut ſaltem quaſi plurium effectuum ab eadem cauſa, nec enim quoad hoc ratio cogens adduci poteſt, aut regula generalis aſſignari, ſed verè ſpeculandum eſt, & diſcurrendum juxta variam diverſorum ſubiectorum naturam, & conditionem, aliquando enim ordinem inter ſe eſſentialem, ſeu cauſalem ſervare poſſunt, ut Doctor docet de paſſionibus quantitatis 5. Metaph. quæſt. 9. nam ex impenetrabilitate oritur diviſibilitas quantitativa, & per inſtrumenta corporea, ex diviſibilitate menſurabilitas, & Ariſt. docet. 1. Phyſ. de paſſionibus materiæ, ubi propterea vult materiam eſſe ingenerabilem, & incorruptibilem, quia eſt omnibus formis ſubiicibilis, aliquando ſervant tantummodò ordinem quaſi effectuum ab eadem cauſa, ut patet de potentia cognitiva, & appetitiva in animali, licèt enim hæc illam ex natura rei ſupponat, quia appetitus in animali non fertur in incognitum, nihilominus appetitiva non oritur à cognitiva, neque ab illa cauſatur, aliquando demum nullum prorſus ordinem inter ſe ſervant, ſed omnes, & ſingulę ęquè primò à communi ſubiecto fluunt, ac illi conveniunt, ut conſtat in multis aliis paſſionibus, nam infinito v. g. quamplures tribui ſolent affectiones, ut eſſe ignotum, eſſe immenſurabile, non ſuſcipere maius, vel minus, & aliæ, quæ illi æquè primò convenire videntur, nec una prius, quàm alia; Quamvis ergo in propoſito noſtro ens plures habeat paſſiones, non idcirco eſſerendum eſt ſtatim has eſſe invicem ordinatas, vel ordine cauſali, vel quaſi effectuum ab eadem cauſa, niſi ad hoc aliqua ratio cogens aſſeratur, quia multitudo cauſarum, vel præſuppoſitio multorum vitanda eſt, quantum fieri poteſt, niſi urgenti ratione ad eam aſſerendam compellamur, cùm igitur in propoſito talis urgens ratio non appareat, ſi conſiderentur ſecundùm id, quod à parte rei important; probabilius eſt omnem talem ordinem inter paſſiones entis negare, quod autem nulla ſit talis urgens ratio conſtabit, tum ſolvendo rationes in oppoſitum; tum quia talis ratio, & ordo utique ex natura ipſarum paſſionum ſpectari deberet, ſed natura ipſarum pro ſtatu iſto nobis non innoteſcit conceptu proprio, ſed vel diſiunctione circumſcribetur, vel negatione, vel per habitudinem rationis, ac denominationem extrinſecam, ut ſeq. diſput. conſtabit quæ utique non exprimunt nobis adamuſſim naturam, & conditionem earum paſſionum, ut ſunt in ente, quia unitas eſt, qui poſitivum, & veritas, ac bonitas enti conveniunt, ut natura præcedit quodcumque ens prædicamentale, ac determinatum, unde ſolum pro captu noſtro explicantur per habitudinem ad intellectu, & voluntatem, cæterum à parte rei quemadmodum ens eſt prius natura ipſa anima, ita ſuas habet paſſiones independenter ab exiſtentia, ſive actuali, ſive poſſibili ipſius animæ, ac potentiarum eius.

40 Quartò tandem additum eſt in concluſione, ſi talis ordo datur, eſſe cognitu difficilem, ut oſtendamus non eſſe prorſus improbabile,

babile, dari talem ordinem inter paſſiones entis apud Scotum; falſum enim eſt, quod ait Tataret. 1. Met. qu. un. talem ordinem in ejus ſententia eſſe fictitium, ac improbabilem; quamvis enim Doctor 1. d. 39. dicat eſſe difficilem, non tamen inquit eſſe infinitum, vel impoſſibilem, fictitium; vel improbabilem; quod autem ſit difficilis, conſtat ex probatione præcedentis particulæ, cùm enim aſſignari nequeat regula generalis pro ordine plurium paſſionum ab eodem ſubjecto manantium, neque hic ordo conſtare poſſit, niſi agnitis ſingulis illis paſſionibus ſub conceptu proprio, ac intimè penetrata communis ſubjecti natura; conſequens eſt, ut ſit valdè difficile in propoſito talem ordinem aſſignare inter paſſiones entis tam ſimplices, quàm diſiunctas, quia illas ſub proprio conceptu non attingimus, ſed per notiones extraneas, & circumlocutiones; unde etiam Ant. And. 1. Met. qu. 1. poſtquam ordinem aſſignavit inter paſſiones ſimplices Unum, Verum, Bonum, curam relinquit ſubtiliori Doctori ordinem aſſignandi, ac veſtigandi inter alias; ob quam difficultatem Doctor cit. 1. d. 39. ex ſuo modo loquendi, ut ibi Bargius adnotavit, ad partem negativam declinare videtur, quod nempè non detur talis ordo inter paſſiones entis, atque ideò in noſtra concluſione hanc ſtatuimus, ut probabiliorem affirmativa, licet iſtam non prorſus improbabilem cenſeamus, ut Tatar. ajebat. Hìc verò reticere non poſſum ineptiam quandam Blaſii à Concep. qui diſput. 24. Met. quæſtion 7. quærens ordinem inter Bonum, & Verum, citat unam ſententiam aſſerentem bonum antecedere verum, & ait haud dubiè Scotum cum ſuis ſequacibus in hanc inclinare, quia ſicut voluntatem intellectui præferunt, ita quoque objectum voluntatis objecto intellectus præferent ut eundem ordinem inter objecta potentiarum conſtituant, quem conſtituunt inter potentias. Inſulſa equidem argumentatio, Scotus, & Scotiſtę intellectui voluntatem præferunt, ergo tenentur aſſerere verum, quod eſt objectum intellectus, præcedere bonam; quod eſt objectum voluntatis; nam vel in antecedente eſt ſermo de prælatione, & præcedentia ordine dignitatis, & perfectionis, vel ordine naturalis preſuppoſitionis, ſi primum, quo ſenſu re vera Scotus, & Scotiſtæ voluntatem præferunt intellectui, ut dictum eſt diſp. 7. de Anim. quæſtion 8. qua quæſo conſequentia ex prioritate dignitatis, & perfectionis infert prioritatem naturalis præſuppoſitionis, de qua eſt quæſtio, cùm potius priora generatione ſint poſteriora perfeſtione ex 9. Metaph. ſi ſecundùm, ediſſerat ubi Scotus, vel aliquis ejus aſſecla ita voluntatem præferat intellectui; falſam ergo ſententiam Scoto, & Scotiſtis impingit, & ex falſiori fundamento.

41 In contrarium Primò obiicit Paſqualig. probans neceſſarium eſſe aliquem ordinem inter paſſiones entis, quia ſi nullam inter ſe haberent connexionem, ſed omninò diſparatè; ſanè conſtituere non poſſent eandem omninò indiviſibilem quidditatem, quæ enim diſparatè ſe habent, non poſſunt in unum per ſe uniri; & ſicut entia phyſica diſparata non poſſunt facere unum per ſe phyſicum, ita nec etiam rationes Metaphyſicæ unum per ſe Metaphyſicum; cùm ergo paſſiones entis ſint veluti plures conceptus inadæquati ſimul concurrentes ad conſtituendam entis formalitatem; neceſſariò debent eſſe invicem connexæ, & ſubordinatæ ordine prioris, & poſterioris. Reſp. hoc argumentum multa aſſumere, & ſubſumere falſa, falſum quidem aſſumit, dum ſupponit paſſiones conſtituere rerum quidditates; non enim eas conſtituunt, cùm rei conveniant in ſecundo modo dicendi per ſe, ſed conſtitutas ſupponunt per prædicata quidditativa, eo autem modo quo paſſiones concurrunt ad complementum, & integritatem ſui ſubjecti; veluti perfectiones ejus ſecundariæ, planè hoc non præſtant ſe invicem adunando unitate unionis per modum actus, & potentiæ, ſed potius ſeipſas in eodem ſubjecto adunando unitate identitatis, ut notat Doctor 2. d. 12. q. 2. ad 1. princ. quòd utique fieri poteſt immediatè pullulando omnes ab eadem radice eſſentiæ ſubjecti æquè primò, & non una poſt aliam, ſubſumit deindè etiam falſum, dum ait paſſiones entis ſe habere velut conceptus inadæquatos ejus formalitatem adæquatè conſtituentes; hoc enim ſuprà refutatum eſt, tum quia formalitas, ſeu conceptus entis, ut ſic, eſt ſimpliciter ſimplex, tum quia falſum eſt loquendo in univerſum paſſionem conſtituere quidditatem ſubjecti.

42 Secundò obiicitur ordinem re vera reperiri inter unum, verum, & bonum, quia unitas importat formalitatem abſolutam, quæ explicatur per indiviſionem in ſe ſine reſpectu ad aliud, bonum autem, & verum explicantur per reſpectum ad aliud ſcilicet ad intellectum, vel voluntatem, vel per habitudinem ad aliquod aliud, extrinſecum; certum autem eſt abſolutum præcedere reſpectivum. Deindè ſi verum & bonum inter ſe conferantur, ſatis de ſe conſtat Verum præcedere bonum, quia bonitas quodammodo fundatur in veritate, ut enim ſanitas bona ſit, ſupponitur eſſe veram ſanitatem, nam ſi ſit ficta, non erit bona, & ſic de aliis; tum quia verum dicit ordinem ad intellectum, bonum ad voluntatem ut earum objecta, cùm igitur intellectus ſit potentia prior voluntate, idem quoque dicendum erit de vero reſpectu boni.

Reſp. hæc, & ſimilia argumenta re vera nil aliud probare, niſi quod dictum eſt num 38. eum ordinem inter unum, verum, & bonum ſtatui poſſe ſuppoſita illa explicatione Unitatis, veritatis, & bonitatis; quod ſi alio modo explicentur, alio modo quoque poterunt ordinari, nam ſi verum explicetur, per negationem entis ficti, & apparentis, ſic videtur præcedere unum, prius enim dicere valet, hoc eſt verum aurum, quam unum aurum, ſi enim non eſſet verum aurum in hoc ſenſu, ſed apparens, & fictum, nec aurum nec unum eſſet; & ſi bonum ſumatur pro eo quod eſt in ſe abſolutè integrum, & perfectum, ſic bonum videtur præcedere verum, & unum, nam prius eſt rem eſſe in ſuo eſſe conſtitutam, & perfectam, quam eſſe indiviſam in plura, & quam eſſe veram, ideò enim vera cenſetur, quia nihil entitatis ei deeſt in proprio genere, ſi enim aliquid tale auro deeſſet, aurum verum non eſſet; & ſi ſanitati aliquid deeſſet in eo genere requiſitum, non erit vera ſanitas; juxtà ergo variam acceptionem, & explicationem illarum paſſionum variatur ordo inter illas, atque ideò quo pacto debeant paſſiones entis ſecundùm quod explicantur à nobis ordinari, planè conſtare non poterit, niſi completo tractatu ſingularum, & ideò de hoc ordine in præſenti nihil certi, ac determinati tradere poſſumus. Dices cum Blaſio à Concep. qualis eſt ordo inter potentias, talis etiam eſt inter earum objecta; cùm igitur intellectus præcedat voluntatem, conſequenter bonum quod eſt voluntatis objectum, debet verum præſupponere, ut objectum intellectus, quia quocunque modo explicentur verum, & bonum, ſemper hoc habent, quod ſunt objecta intellectus, & voluntatis, undè ſemper retinent ordinem illarum potentiarum. Reſp. in primis majorem, & minorem eſſe dubitabiles, illa enim major propoſitio, quamvis dicat eſſe S. Thomæ, vel eſt falſa, vel indiget declaratione, ſi enim ſic abſolutè ſumatur, potius ſua oppoſita videtur vera, nimirum talem ordinem inter potentias reperiri, qualis eſt inter earum objecta, quia ex 2. de Anim. potentiæ, & actus ſpecificantur per objecta, non è contra, ſi ergo potentiarum ſpecificatio ſumitur ab abjectis, etiam & illarum ordo, non autem è contra. minor deindè non eſt abſolutè vera, dimirum verum, & bonum, ut ſit, eſſe objecta intellectus, ac voluntatis, nam oppoſitum probabilius eſt, ens nimirum ut ſic, & in tota ſua latitudine eſſe intellectus, ac voluntatis objectum ex dictis in lib. de Anima. Tandem etiamſi totum concedatur, non concludit verum præcedere bonum, ut ſunt paſſiones entis, ſed tantùm ut ſunt objecta illarum potentiarum, vel ut explicantur in ordine ad illas potentias.

43 Denique adduci poſſent in oppoſitum auctoritates Scoti ſuprà relatè pro alia ſententia ex 5. Metaph. qu.9. & 1. d. 17. qu. 2. ubi talem ordinem admittit inter plures paſſiones ejuſdem ſubjecti & quamvis in 1. loco videatur de paſſionibus quantitatis ſpecialiter loqui, tamen in 2. loco univerſaliter loquitur de quocunque ſubjecto plures paſſiones habente; & præſertim loc cit. in Reportatis qu. 1. prolog. expreſſè loquitur de paſſionibus entis, & inquit, paſſionem poſteriorem poſſe demonſtrari per priorem, pro quo Bargius cit. plura alia loca adducit ex Doct. ut in 3. d. 14. quæſt. 2. & 4. d. 2. q. 3. & quol. 14. art. 3. Hæc tamen omnia loca facilis ſunt explicationis, nam 5. Met. qu. 9. loquitur ſolùm de paſſionibus quantitatis, & non in univerſali; in 1. autem d. 17. q. 2. non loquitur auctoritativè, quia affert eam propoſitionem arguendo ad partem negativam, ut notavit Bargius loc. cit. vel illa propoſitio accommodatè intelligenda eſt, & non omninò univerſaliter, quia ut diximus ubi plures ſunt paſſiones, nec opus eſt immediatè omnes, ac æquè primò a ſubjecto ſtuere nec ordine eſſentiali, ſeu cauſali, nec ordine quaſi effectuum ab eadem cauſa; ſed pro natura, & conditione tum ſubjectorum tum ipſarum paſſionum diſcurrendum eſt. Ad alias auctoritateſ, & præſertim ad eam ex Report. inquit Bargius Doctorem ib loqui conditionaliter, nimirum ſi paſſiones entis ſunt invicem ordinatæ eſſentialiter, & cauſaliter; vel magis expeditè dicendum, quod loquitur de paſſionibus entis, non ſecundùm id, quod à parte rei important, ſed ſecundùm id, quo explicantur à nobis, nam per hoc, ut dixi, nedum explicari, & conciliari poſſunt diverſa Scoti loca non ſatis inter ſe conſona; ſed etiam diſſentientes Scotiſtarum opiniones, qui omnes, dum inter paſſiones entis ordinem poſuerunt, planè de illis locuti ſunt ſecundùm eam formalitatem, per quam modò à nobis explicantur.

QUÆSTIO IV.

An paſſiones entis poſſint de ipſo demonſtrari, & quomodo.

44 PRo titulo quæſiti notandum, quod cam duplex ſit genus demonſtrationis, ut habetur 1. Poſt. unum oſtenſivum, & à priori, aliud verò per deductionem ad impoſſibile, non quærit titulus de demonſtratione ſecundi generis, ſic enim apud omnes exploratum eſt, paſſiones de ente demonſtrari poſſe, hac ſiquidem via non ſolùm mediatæ propoſitiones, ſed etiam imaedialæ deduci poſſunt, ſed quæſtio eſt de primo demonſtrationis genere, adeò ut ſenſus ſit, num affectiones entis poſſint demonmonſtratione oſtenſiva, & à priori de ente demonſtrari. Negant quamplures Scotiſtæ, & Thomiſtæ paſſiones entis eſſe hoc pacto de ipſo demonſtrabiles, quibus videtur favere Doctor 1. d. 39. & 2. d. 12. qu. 1. verbis expreſſis poſteà referendis, ita Tatar. 1. Metaph. qu. un. art. 1. ubi conſequenter negat Metaph. eſſe ſcientiam, prout 1. Poſt. definitur, ſed ait eſſe ſcientiam, ut nomen ſcientiæ extenditur ad notitiam, quæ habetur de propoſitionibus

imme

immediatis; cui opinioni ſubſcribunt Vigerius 1. d. 39. & Bargius ibidem & quæſt. illa An Metaphyſica ſi ſcientia, qui tamen ne viderentur apertè negare Met. eſſe verè, & propriè ſcientiam, dixerunt non eſſe ſcientiam ratione ſubjecti univerſalis, ideſt, ex ea parte, qua agit de ente, ſuiſque paſſionibus, & aliis tranſcendentibus, quia ens inquantum ens, cùm non ſit definibile, conſequenter caret modo ad eas demonſtrandas, addunt tamen eſſe ſcientiam ratione objecti principalis, qui eſt Deus, & ratione partium ſubjectivarum ipſius entis, quia talium paſſiones ſunt de ipſis demonſtrabiles per ſuas definitiones; hanc etiam tenet Saxius tom. 1. ſuæ Cataſt. quæſt. 2. art. 3.

Alii verò communiter concedunt paſſiones entis eſſe de ipſo demonſtrabiles; ſed quo pacto id fieri poſſit, non eodem modo declarant; qui enim præcedenti quæſt. aſſerebant paſſiones entis eſſe inter ſe eſſentialiter ordinatas, dicunt paſſiones poſteriores eſſe de ente demonſtrabiles per priores, ut bonitatem per veritatem, & hanc per unitatem, ita Ant. And. Tromb. & Zerbius ibi citati, & ſequitur Soncin. 4. Metaph. quæſt. 17. Quod ſi quæras ab iſtis de prima paſſione, num ſit demonſtrabilis de ente. Affirmant aliqui demonſtrari poſſe, non quidem per aliquam priorem, cùm ipſa ſupponatur eſſe omnium prima, ſed per conceptum quidditativum entis. Negant alii, propterea quod nec ens, nec talis prima paſſio definiri poſſunt, ſed omninò ſimpliciter ſimplices conceptus habent, undè fit, ut prima paſſio remaneat indemonſtrabilis, ita tenet Ant. And. quem ſequitur Soncin. loc. cit. Alii verò negantes talem ordinem inter paſſiones entis abſolutè aſſerunt eſſe demonſtrabiles per rationem ipſam entis; ita tenent Lichet. & Paulus Scriptor q. 3. prolog. & 1. d. 39. quos licet in hoc Bargius appellet frivolos Scotizantes, poſtea tamen conſtabit ſcotizare melius ipſo; & hæc eſt communis Recentiorum ſententia, quam ſequitur Suarez diſp. 3. Metaph. ſect. 3. Paſqualig. diſp. 3. ſec. 2. num. 8. & alii paſſim.

45 Dicendum Primò, paſſiones entis eſſe de ipſo demonſtrabiles. Hæc Concluſio expreſsè traditur à Doctore in prolog. Met. ubi ait proprium eſſe hujus ſcientiæ demonſtrare per cauſas univerſales paſſiones univerſaliſſimas, & per eſſentialia cujuslibet, non inquantum hoc, ſed inquantum entia ſunt; & quæſt. 3. prol. ad 3. 1. quæſt. ubi ait, opus non eſſe, principia ſcibilis eſſe principia in ſe ipſius ſubjecti, quia entis, inquantum ens, quod ponitur ſubjectum Metaph. nulla ſunt principia; quia tunc eſſent cujuslibet entis; ſed oportet cujuslibet ſubjecti eſſe principia, per quæ demonſtrentur ejus paſſiones de eo, ex quibus principiis, tamquam ex mediis demonſtrationis, formantur principia complexa, ſicut propoſitiones per ſe notæ; hoc modo cujuslibet ſubjecti poſſunt eſſe principia quantumcumque imprincipiati reſpectu ſuarum paſſionum; hæc Doctor, quibus apertè docet, ens habere paſſiones de ipſo demonſtrabiles. Et rurſus ibidem in ſolutione ad 2. 2. quæſt. collat. habet, quod Metaph. non eſt de Deo, tamquam de primo ſubjecto, quia præter ſcientias ſpeciales oportet eſſe aliquam communem, in qua probentur in communi omnia, quæ ſunt communia illis ſpecialibus, & in qua tradatur cognitio paſſionum de ente, quod utique non fit, niſi illas de ipſo demonſtrando. Ac denique eam expreſsè tradit Ariſtot. 4. Metaphyſic. ab initio, ubi cùm dixiſſet Metaph. conſiderare ens, inquantum ens, & quæ illi inſunt, ſcilicet affectiones, addit ſtatim ob id & principia prima conſiderare teneri, hoc ipſo ſignificans paſſiones de ipſo ente demonſtrabiles eſſe.

Probatur inſuper validiſſimis rationibus ex Ant. And. & Tromb. cit. quia ſi paſſiones entis non eſſent de ente demonſtrabiles, tria præcipua ſequerentur abſurda. Primum eſt, quod in Metaphyſ. nulla daretur demonſtratio. Conſequentia patet, quia in demonſtratione ſolet paſſio oſtendi de ſuo primo, & adæquato ſubjecto; Probatur falſitas, ſeu abſurditas conſequentis, quia proprium eſt Metaphyſ. definire per eſſentialia ſimpliciter, & demonſtrare per cauſas eſſentiales ſimpliciter priores, & notiores, ac etiam per principia entis ſimpliciter, inquantum ens eſt, ut vult Ariſt. 4. & 6. Metaph. in principio, ergo in ea verè fieri poterunt demonſtrationes. Nec reſpondere valet cum Bargio poſſe demonſtrari paſſiones de objecto principali in Metaphyſic. Quod eſt Deus, & de partibus ſubjectivis ipſius entis, quæ ſunt propriè definibiles. Nam Ariſt. cùm dicat loco citato Metaphyſic. demonſtrare per principia entis ſimpliciter, inquantum ens eſt, & per cauſas eſſentialiter priores, & notiores, planè voluit in Metaphyſic. fieri demonſtrationes de ipſo ente, ut ens eſt. Tum quia præcipuè demonſtrationes, quæ in ſcientia fieri ſolent, verſantur præſertim in oſtendendis paſſionibus dè adæquato ſubjecto ſcientiæ, ergo non debet Metaphyſic. id denegari.

46 Alterum abſurdum eſt, quod Met. non eſſet ſapientia, contra id, quod docet Ariſt. in prol. Met. prob. conſequentia, quia ut ait ibid. Ariſt. ſapientia eſt maximè ſcientia, ſcientia verò eſt notitia concluſionis demonſtratæ ex 1. Poſt. ergo ſi Metaph. non eſt ſcientia, neque etiam erit ſapientia. Nec ſuffragatur, quod Tatar. ait Metaph. eſſe ſcientiam, quæ habetur de propoſitionibus immediatis, atque ideò eſſe verè ſapientiam. Quia principiorum immediatorum notitia, nec ſcientia, nec ſapientia dicitur, ſed intellectus ex 2. Poſt. undè Metaph. intellectus eſſet, & non ſapientia. Tum quia Ariſt. loc. cit. in prol. Met. docet, ſapientiam debere eſſe verè ſcientiam & maximè ſcientiam prout definitur 1. Poſt. eatenus enim ibi probat Metaph. eſſe ſapientiam, & maximè ſcientiam, quia ſcilicèt circa altiſſimas cauſas verſatur, & concluſiones in prima abſolutè principia reſolvit; qua de cauſa dictum eſt diſp. 1. num. 69. Metaph. ex hoc quod eſt ſapientia, non dimittere rationem ſcientiæ; hoc enim quod eſt eſſe ſapientiam, non aliquid tollit ab ea ad rationem ſcientiæ pertinens, ſed ſolùm addit, quod ſi talis ſcientia, quæ ad ſuas concluſiones procedat ex primis principiis, ac altiſſimis cauſis, Tum quia, ut benè notavit Trombet. cit. 4. Metaphyſic. qu. 4. cùm de ratione formali ſcientiæ, ut ſic, ſit eſſe habitum, quo cognoſcuntur concluſiones per principia demonſtrativa; ſive demonſtratio procedat ex cauſis inferioribus, ſicut eſt in ſcientia, quæ diſtinguitur contra ſapientiam, ſive ex cauſis altiſſimis, ſicut eſt ſapientia, conſtat, quod principia demonſtrativa reperiuntur tam in cauſis altiſſimis, quàm in inferioribus, & ex conſequenti, quod habitus, qui eſt ſapientia, eſt etiam ſcientia prout ſcientia eſt ille habitus, quo aſſentitur concluſioni deductæ ex principiis neceſſariis, & per ſe

Ultimum abſurdum, quod ex oppoſita ſequitur opinione, eſt, quod Metaphyſica, nedum non eſſet omnium ſcientiarum præſtantiſſima, ut ait Ariſtot. ſed potius eſſet omnibus vilior, & deterior; Probatur conſequentia, quia perfectionis eſt in quacumque ſcientia, quod in ipſa demonſtrentur affectiones de ſuo proprio, & adæquato ſubjecto dicente Ariſt. 1. Poſt. una ſcientia eſt unius generis, ſubjecti partes, & paſſiones ejus conſiderans, ergo ſi id non poteſt facere Metaph. ut inquiunt Adverſarii, fatendum eſt eſſe facultatem omnibus aliis deteriorem, atque viliorem, ac proindè jure merito carpit eos Ant. And. loco cit. quod Motaphyſicam vilificent, dum ea negant demonſtrare poſſe effectiones de ſuo adæquato ſubjecto maximè cum ipſa conſideret prima principia demonſtrationis, quibus utuntur aliæ ſcientiæ demonſtrantes, ut patet ex 4. & 6. Met.

47 Dicendum ſecundò paſſiones entis poſſe de ipſo variis modis demonſtrari. Et quidem primò demonſtrari poſſunt per rationem, & conceptum quidditativum ipſius entis, ut manifeſtè Doctor innuit q. 3. prolog. cit. nam eſt præcipua ſubjecti ſcientiæ conditio, quod per ejus, quod quid eſt, affectiones de ipſo demonſtrentur, cùm igitur ens ſit ſubiectum Metaph. adæquatum, conſequens eſt ut, de ipſo demonſtrentur propriæ affectiones in Met. per ejus quod quid eſt. Tum quia illud quod eſt prius altero naturaliter, quod quidem alterum ab ipſo eſſentialiter dependet; poteſt eſſe medium ſciendi poſterius naturaliter, ſed ratio entis, & affectiones entis ita ſe habent, quod ratio entis naturaliter eſt prior affectionibus, & iſtæ eſſentialiter ab illa dependent, ergo ratio entis verè poterit eſſe medium ſerendi, & demonſtrandi affectiones de ipſo. Conf. & eſt a ratione deducta ex Doctore loc. cit. quia in qualibet ſcientia dantur principia, ex quibus demonſtrativè procedit ad ſuas concluſiones, ergo hoc idem concedendum eſt Metaph. dum ſcientifico modo ens conſiderat, ut ſuum proprium, ac adæquatum objectum, ne igitur detur proceſſus in infinitum, ſiſtendum eſt in aliquo primo principio indemonſtrabili, & univerſali, intra ſeriem demonſtrationis oſtenſivæ; de qua hic loquimur, ſed planè hoc principium primum in tali demonſtrandi genere deſumi non poteſt, niſi ex definitione, aut explicatione ipſius entis, quia ipſum eſt omnium primum intra abſtratione Metaphyſicam, & eſt radix & cauſa ſaltem virtualis harum paſſionum; ergo ſicut in aliis ſcientiis ex quidditatè objecti demonſtrantur paſſiones, ita etiam dum Metaph. circa ens verſatur, debet ex quidditate ejus demonſtrare ipſius paſſiones, tamquam ex radicè, ex quà proveniunt, & per quam ipſi conveniunt, unde unitas v.g. ita poterit de ente demonſtrari per ejuſdem eſſentiam, quod habet eſſentiam, habet quoque in diviſionem eiuſdem eſſentiæ, atq; ideò unitatem, alioquin eſſentiam non haberet, ſed ens eſſentiam, habet ergo & indiviſionem ejus, & ſic de aliis paſsionibus.

48 Dices in his, & ſimilibus demonſtrationibus majorem propoſitionem non eſſe concluſione notiorem, & minorem eſſe prorſus identicam, & ideo non eſſe bonas demonſtrationes, & oſtenſivas, quia ex tribus terminis non conſtarent, neque ex notioribus eſſent. Contra, quia licet tranſcendentia propriè definitionem non habeant, tamen eorum quidditas poteſt à nobis terminis clarioribus notificari, ac declarari, cum nulla ratio ſit adeò abſtracta, quin per aliorum terminorum declarationem adhuc magis nobis innoteſcere poſſit; ergo hoc ſufficit, ut major propoſitio ſit notior concluſione, & minor non ſit omninò identica, atque ideò conſtituere poſſint demonſtrationem oſtenſivam, quæ aliquam ſcientiam à priori de paſſionibus entis parere ſit apta. Confirmatur, quia ut dixi diſputat. 1. Logic. quæſt. 4. artic. 2. loquendo de diſtinctione definitionis à definito, ne propoſitio ſit identica, ſufficit, ut idem confusè, & inadæquatè conceptum dicatur de ſeipſo adæquatè concepto, vel è contra idem clarius conceptum dicatur de ſeipſo confusè concepto; & ne petatur principium; ſufficit ut per rem diſtinctè cognitam probetur eidem confusè cognitæ aliquid convenire; ſed hoc totum contingit in propoſito, cùm enim paſſiones de ente demonſtrantur, aſſumitur namque pro medio conceptus ejus quidditativus conſtans clarioribus terminis; erga ſatis eſt ad conficiendam demonſtrationem, qua oſtenſivè paſſiones entis de ipſo probentur, licèt non interveniat definitio propriè dicta, qua carent tranſcendentia. Tum quia ex ibi dictis etiam quando in demonſtratione aſſumitur pro medio definitio propriè dicta, hæc utique non differt à definito penes rem ſignificatam, ſed tantum penes modum ſignicandi, quia quod definitum ſignificat confusè, hoc ipſum ſignificat definitio diſtinctè 1. Phyſic. text. 5. ergo ſi hæc differentia ſufficit, ut definitio, & definitum ſint diverſi termini in demonſtratione, & ut major ſit notior concluſione,

ne, neque in concluſione petatur principium, etiam ſuo modo valebit in propoſito, quia quidditas entis diſtinctius declaratur per ejus conceptum quidditativum, quo dicimus eſſe illud, cui non repugnat eſſe quam per purum nomen entis. Tum quia in communi ſententia etiam prima rerum genera propriè non definiuntur per genus, & differentiam, & tamen adhuc paſſiones de illis demonſtrantur per ſuos conceptus eſſentiales, ergo ad demonſtrationē conficiendam ſatis eſt, quod medius terminus clarioribus terminis eundem conceptū explicet, quem minor extremitas importat confusè, hoc enim tantum ſufficit, ut connexio majoris extremitatis cum medio termino nobis notior ſit, quàm connexio ejuſdem majoris extremitatis cum minori in concluſione, ideòque verè cauſa eſſe poſſit nobis inferendi, & cognoſcendi conluſionem.

Denique ſuppoſito ex prima concluſione paſſiones entis eſſe demonſtrabiles, neceſſario fateri debemus, poſſe ipſo demonſtrari per ejus quodquid eſt; Probatur conſequentia, quia ſi dicas unam paſſionem per aliam demonſtrari, & poſteriorem per priorem; quæro de prima omninò paſſione, an ſit demonſtrabilis, nec ne; non ſecundum, hoc enim directè impugnant rationes allatæ pro prima concluſione; Si dicas eſſe demonſtrabilem; cum hoc eſſe non poſſit per adhuc aliam priorem paſſionem, quia conceditur hæc eſſe prima omnium; non aliud remanet dicendum, quam demonſtrari poſſe per ipſam rationem entis; quod ſi ſemel hoc admittitur de prima paſſione, pari ratione idipſum de cæteris aſſeri poterit, ac debebit.

49 Deindè concedi etiam poteſt, ſi datur ordo prioris, & poſterioris inter paſſiones entis. ut probabile eſſe diximus num. 40. paſſionem poſteriorem poſſe per priorem demonſtrari; quandocunque enim datur talis ordo inter plures ejuſdem ſubjecti paſſiones, tanquam probabile docet Doctor paſſionem poſteriorem poſſe demonſtrari per priorem q. 1. prolog. & 3. d. 14. qu. 2. & 4. d. 11. qu. 3. & quol. 14. art. 3. Verum tamen eſt nullam ex his demonſtrationibus eſſe propter quid; & à priori ſimpliciter, & abſolutè loquendo, ut dictum eſt diſp. 13. Log. qu. 2. art. 2. & ratio eſt, quam ibi attulimus quia vel ordo prioris, & poſterioris inter plures paſſiones ab eodem ſubjecto fluentes eſt tantummodo quaſi effectuum ab eadem cauſa, ut regulariter contingere ſolet, & tunc certum eſt, cùm paſſio prior aſſumitur ut medium ad demonſtrandam poſteriorem, non conficere veram demonſtrationem propter quid, & à priori quia omnis talis demonſtratio eſſe debet per veram & propriam cauſam, nedum in cognoſcendo, ſed etiam in eſſendo, aut formalem, aut ſaltem virtualem, itaquod medium aſſumptum pro aliqua paſſione demonſtranda ſit illius cauſa phyſica, vel Metaphyſica, aut ſaltem taliter ſe habeat in ordine ad illam, quod ſi ea cauſaretur, non niſi ab illa cauſa proveniret, quæ pro medio aſſumitur, ut explicatum eſt part. 2. inſtit. Logic. tract. 1. cap. 4. ſi ergo prior paſſio non eſt cauſa poſterioris in eſſendo, ſed tantum in cognoſcendo, non efficit demonſtrationem propter quid, & à priori, ſed potius quia, & à poſteriori, quia eſt per cauſam tantum in inferendo, & in cognoſcendo. At ſi paſſiones inter ſe ſervant ordinem prioris, & poſterioris etiam in ratione cauſæ, & effectus, itaut poſterior dimanet à ſubjecto mediante priori, neque adhuc poſterior poteſt per priorem demonſtrari propter quid, & per demonſtrationem potiſſimam, quia licèt una paſſio ſit cauſa alterius nedum incognoſcendo, ſed etiam in eſſendo, adhuc tamen talis demonſtratio non foret ex immediatis, ut loc. cit. in Logica diximus diſp. 14. q. 2. art. 2. quia prima paſſio non faceret cum ſubjecto propoſitionem immediatam, cum & ipſa de ſubjecto demonſtrari poſſit per rationem ejus quidditativam; Cùm igitur in propoſito noſtro, ſi inter paſſiones entis reperitur aliquis ordo non ſit propriè cauſalis, ſed potius quaſi effectuum ab eadem cauſa, ut dictum eſt num. 38. vel ſi eſt cauſalis, prima tamen paſſio adhuc demonſtrabilis ſit per rationem quidditativam ipſius entis; ſequitur, ſic demonſtrando de ente unam paſſionem per aliam, confici non poſſe demonſtrationem in rigore propter quid, & à priori; quia vel demonſtratio non erit per cauſam, vel ſaltem non erit ex immediatis; unde ut tales demonſtrationes eſſent propter quid, & à priori, defendi deberet cum Ant. And. paſſiones entis eſſe invicem ordinatas in ratione cauſæ, & effectus, & primam paſſionem eſſe de ente indemonſtrabilem, & cum ſubjecto efficere propoſitionem immediatam, ac per ſe notam, quod eſt valde diffacile tueri; cùm unaquæque paſſio univerſaliter loquendo de ſuo proprio ſubjecto demonſtrari poſſit per ejus definitionem, aut conceptum quidditativum.

50 Poſtremò probari, & demonſtrari poſſunt paſſiones de ente etiam per illud primum principium Metaphyſicum, *impoſſibile eſt idem ſimul eſſe, & non eſſe*, illud enim tantæ virtutis eſt, ut energia ſua valeat nedum concluſiones, & alia principia confirmare per deductionem ad impoſſibiie, ut dictum eſt diſput. præced. qu. 4. ſed etiam propter quid, & à priori; poteſt autem præſertim deſervire ad demonſtrandam primam paſſionem de ente, quæ eſt Unitas & de qua eſt major difficultas; aliæ enim paſſiones demonſtri poſſunt una per aliam, poſterior nempè per priorem, unitas autem cùm ſit omnium prima, nequit hoc pacto demonſtrari de ente, undè ſi negetur poſſe demonſtrari per conceptum entis quidditativum, nulla alia reſtat via ipſam demonſtrandi, niſi per præfatum primum principium in ipſam ratione entis fundatum; ex eo namque quod in ratione entis fundatur, aſſumi poteſt ad demonſtrandam primam paſſionem, ut potè quia per ipſum cauſam habemus hujus primæ paſſionis; poteſt autem ſic erigi demonſtratio; quoe ſeparat ens à non ente facit illud in ſe indiviſum, & à quocumqud quod non eſt ens diviſum, & ſic conſequenter unum; talis enim diviſio, ac indiviſio importatur, & datur intelligi per unitatem entis, ſed ratio entis per ſe primò rem à non ente dividit, eamque in ſeipſa indiviſam reddit, quia idem nequit ſimul eſſe, & non eſſe, ergo facit unum, & indiviſum in ſe. Ex eo igitur, quod illud primum principium in ratione ipſa entis immediatè fundatur, & radicatur, conſtat, quo pacto deſervire poteſt ad demonſtrandam à priori primam paſſionem de ente, caſu, quo negaretur, quod poſſit demonſtrari per ejus conceptum quidditativum, ut de facto quamplures negant. Hoc autem negant, non quia omnis prima paſſio ſit indemonſtrabilis de ſuo primò ſubjecto, ſed ſolum quia ens habet conceptum ſimpliciter ſimplicem, ubi enim ſubjectum habet conceptum ſui expreſſivum reſolubilem in priores conceptus, qui diſtinctè exprimunt, quod ſubjectum confusè exprimit, tunc per rationem ſubjecti, tamquam per medium notius, & diſtinctius benè concedunt poſſe primam affectionem demonſtrari de ſuo ſubjecto primo ſine petitione principii, aut aſſumptione propoſitionum identicarum.

51 In oppoſitum arguitur paſſiones entis non eſſe de ipſo demonſtrabiles, quia duplici tantum via poteſt aliqua paſſio demonſtrari à priori de ſuo ſubjecto, vel ſclilicèt per ejus definitionem, quæ ſolet eſſe medium in demonſtratione potiſſima, vel ſi ſunt plures paſſiones ab eo ordinatè fluentes, poterit una demonſtrari per aliam; at neutro modo poſſunt paſſiones entis de ipſo demonſtrari, ergo &c. Major patet à ſufficienti diviſione, uno enim, vel altero ex illis modis utuntur, qui tuentur paſſiones entis eſſe demonſtrabiles; Probatur minor quoad utranque partem, nam ut conſtat ex præcedenti quæſtione, paſſiones entis omnes, & ſingulæ æquè primò ab ente dimanant; & ſi datur inter eas ordo prioris, & poſterioris, nequit eſſe cauſalis, ſed tantùm plurium effectuum ab eadem cauſa, atque ideò prior nequit eſſe cauſa inhærentiæ poſterioris, neque conſequenter erit demonſtratio propter quid, & à priori, ubi præmiſſæ debent eſſe cauſa concluſionis, non ſolum quoad illationem, ſed etiam quoad inhæſionem prædicati cum ſubjecto; vel tandem ſi talis ordo cauſalis inter illas reperitur, ſaltem omninò prima remanet indemonſtrabilis; Quod autem neque valeant demonſtrari per conceptum entis quidditativum probatur, quia demonſtratio debet eſſe ex notioribus, undè ritè paſſio demonſtratur de ſuo ſubjecto, quando tale ſubjectum veram, & porpriam habet definitionem, quia definitio per genus, & differentiam exprimit diſtinctè, quod definitum importat confusè; at quando ſubjectum non eſt definibile, ſed habet conceptum ſimpliciter ſimplicem, ut eſt in propoſito de ente, non poteſt ex hoc capite paſſio demonſtrari de ſubiecto, qua de cauſa Doctor 1. d. 39. lit. C. & 2. d. 12. q. 1. D. inquit, affectiſtiones entis eſſe de ente indemonſtrabiles; quia ens non habet definitionem, ſed conceptum ſimpliciter ſimplicem. Tum quia ſi omnes, & ſingulæ paſſiones entis de ipſo demonſtrantur per ejus conceptum quidditativum, tunc demonſtratio non erit ex propriis; ſi enim aſſumatur ut medium ad probandum, quod ens eſt unum, eſt verum, eſt bonum, & ſic de aliis diſiunctis, tunc non erit unaquæque paſſio xe cauſa propria, quæ ſibi ſoli competat, demonſtrata, & ſic non erit ex propriis, ſed ex communibus.

52 Reſp. negando minorem quoad utramque partem, utraque enim via poſſunt de ente demonſtrari, ut, diximus; & præſertim prima via ſatis erit idonea, ſi paſſiones entis ab ipſo ordinatè fluunt à parte rei, quod non eſſe prorſus improbabile diximus; vel ſaltem ita explicentur à nobis, ut una conveniat enti mediante alia, quamvis re vera fateamur tales demonſtrationes non eſſe propter quid; & potiſſimas, quia ſaltem una propoſitio ſemper erit mediata, nempè illa, in qua prima paſſio enunciatur de ſubjecto; illa namque non omninò indemonſtrabilis remanebit, ſed oſtendi poterit à priori de ipſo ente vel per ejus rationem quidditiviam, vel per primum principium Metaphyſicum in entis rationem fundatum ex dictis n. 50. Poſſunt etiam alia via demonſtrari, quæ eſt magis utique propter quid, & à priori, nempè per conceptum entis quiddativum, quamavis enim propria careat definitione, adhuc tamen conceptus ipſe quidditativus entis traditur, & ſignificatur per clariores terminos, quam ipſa etis quidditas incomplexè ſignificetur, quod ſufficit, ut connexio majoris extremitatis cum medio termino notior ſit nobis quam connexio ejuſdem majoris extreminatis cum minori in concluſione ideoq. verè cauſa eſſe poſſit inferendi, & cognoſcendi concluſionem, ut dicebamus num. 48. abſque eo quod petatur principium vel aſſumantur identicæ propoſitiones. Doctor autem loc. cit. cum ait paſſiones entis eſſe indemonſtrabiles, quia non habet ens definitionem, quæ ſolet eſſe medium in demonſtratione, ſatis conſtat, ipſum loqui de demonſtratione potiſſima in omni rigore, quæ ſcientiam ſimpliciter parit in intellectu res adæqatè concipiente, qualem concedimus non generari per demonſtrationem, in qua aſſumitur, ut medium ad demonſtrandum, conceptus ipſe quiddtativus entis, qui licèt clare, & diſtinctè explicet quidditatem entis, non tamen ita clarè, & diſtinctè per partes; ſicut definitio ſolet explicare definitum. Ad illud tandem, quod addebatur, negatur conſequentia, quod tales demonſtrationes non erunt ex propriis, cum enim dicitur demonſtratio eſſe ex propriis, ita intelligi debet, ut principia ſint cauſæ per ſe immediatæ, proximæ, & neceſſariæ paſſio-

paſſionis, & concluſionis, non autem remota, & mediata, quia tunc non eſſent propria; quare ſi contingat ab eodem ſubjecto immediatè plures pendere paſſiones, nullum eſt inconveniens, quod omnes, & ſingulæ demonſtrentur per illam cauſam, cùm ſit omnium cauſa proxima, & immediata; & ſic in propoſito dicitur, nullum eſſe inconveniens, quod unum, verum, & bonum & ſi aliæ ſunt entis paſſiones, de ipſo demonſtrentur per conceptum ejus quidditativum, neque hinc ſequitur, tale medium eſſe commune, & non proprium.

53 Hanc etiam eandem tenet ſententiam Sminſing. tr. 3. de Deo uno diſp. 1. q. 1. n. 23. ubi ait, quod cum Doctor cit. 2. d. 12. q. 1 negare videtur paſſiones entis poſſe de ipſo demonſtrari per conceptum ejus quidditativum, loquitur de demonſtratione à priori preſſiſſimè ſumpta, quæ pro medio aſſumit definitionem ſubjecti; non tamen negat Scotus, quin latius loquendo de demonſtratione à priori, quæ pro medio aſſumit quidditativum conceptum ſubjecti, ſive ille ſit definitivus, ſive ſimpliciter ſimplex, poſſit paſſio entis in communi de ente in communi à priori demonſtrari id eſt cognoſci ineſſe enti immediatè per ſuam quidditatem ſimpliciter ſimplicem tanquam ſubjecto paſſionem. Hìc tamen notandum eſt, quod Saxius advertit diſp. 11. qu. 5. art. 5. nu. 112. quod aliud eſt dicere paſſiones entis eſſe demonſtrabiles, id eſt aptas natas, quantum eſt ex ſe, de ente demonſtrari, & aliud ipſas actu, & de facto demonſtrari, ſicut de facto mobilitas demonſtratur de corpore naturali, quamvis igitur propter difficultates allatas ambigeret quis paſſiones entis poſſe de ipſo modo de facto demonſtrari, hoc tamen non tollit, quin ſint demonſtrabiles ſimpliciter, & abſolutè loquendo ſaltem ab intellectu ſeparato, per quod ſufficienter ſalvatur dignitas Metaph. quia habet paſſiones de ſuo ſubjecto demonſtrabiles, licèt à nobis pro ſtatu iſto nequeant demonſtrari.

54 Quæri ſolet, quo pacto de ente demonſtrentur paſſiones diſiunctæ. Ad hoc ait Doctor 1. d. 39. §. *quantum ad* 1. aliud eſſe loqui de toto diſiuncto, & aliud de altera parte diſiuncti, nam ſi de toto diſiuncto ſit ſermo, idem prorſus dicendum eſt, quod de ſimplicibus, quod nempè ſit demonſtrabile, vel indemonſtrabile à priori; at ſi loquimur de altera parte diſiuncti, tunc rurſus diſtinguendum eſt de membro perfectiori, vel imperfectiori, & ſi de primo ſit ſermo, utique poteſt per aliud membrum imperfectius concludi, & demonſtrari; ſi enim datur ens finitum, dependens, contingens, atque participatum, dari quoque oportet neceſſariò ens infinitum, independens, neceſſarium, ac imparticipatum, quia in talibus non poſſet enti particulariter ineſſe imperfectius extremum, niſi alicui enti ineſſet perfectius extremum, à quo dependeret; ac ſi locutio fiat de membro imperfectiori, & ignobiliori, ſanè nequit hoc extremum imperfectius, & ignobilius concludi, & demonſtrari per extremum perfectius; non enim ſi perfectius eſt in aliquo ente, opus eſt imperfectius eſſe in alio ente, ut quod ſi datur ens infinitum, independens, & neceſſarium, detur itidem ens finitum, contingens, & dependens, niſi fortè illa diſiuncta extrema eſſent correlativa, quemadmodum ſe habent producẽs, & productum, cauſa, & cauſatum, ita Doctor loc. cit. 1. d. 34.

55 Quæri tandem ſolet de omnibus paſſionibus entis in univerſum ſumptis, an enti accidere dicantur; Et breviter reſpondendum eſt, accidens dupliciter ſumi poſſe ex Doctore 1. d. 2. qu. 7. & alibi frequenter, vel phyſicè pro accidente de novem prędicamentis, undè dici ſolet accidens prædicamentale; vel Metaphyſicè pro extraneo, & dici ſolet accidens prædicabile, quo pacto accidens dicitur omne id, quod eſt extra quidditatem illius, cui accidit, dicitque rationem aliquam extra rationem formalem ſubjecti, & hoc modo paſſiones dici ſolent accidentia ſui ſubjecti. Itaque ſi accidens primo modo ſumatur, ſcilicet phyſicè, negandum eſt paſſiones accidere enti. ſiquidem ſunt ei realiter identificatæ, ac unam, & eandem realiter naturam dicunt cum ipſo ente ex 4. Metaph. tex. 3. immo in hoc ſenſu nulla paſſio univerſaliter loquendo accidit proprio ſubjecto quia omnis talis in ſchola noſtra identificatur cum eo; at loquendo de ente Metaphyſicè, ſic paſſiones entis enti dicuntur accidere, & univerſaliter quælibet paſſio accidit proprio ſubjecto, quia non intrant definitionem, aut conceptum quidditativum ejus, & univerſaliter loquendo poſterius ſemper dicitur accidere priori, paſſio autem ſemper eſt poſterior ſuo ſubjecto, cùm ab ejus intrinſecis principiis fluat, & dimanet; ita docet Doct. 2. d. 3. q. 4. in fine.

DISPUTATIO QUINTA.

De paſſionibus ſimplicibus entis, ſcilicet Unitate, Veritate, & Bonitate.

Hactenus circà paſſiones entis in communi verſati ſumus, contemplando nimirum earum qualitatem, ordinem, diſtinctionem, & numerum, ac demonſtrabilitatem; nunc ad conſiderationem earum in ſpecie, & in particulari deſcendere opus eſt. Quoniam verò proprietates entis ſimplices, ſeù incomplexæ, ut ſunt Vnitas, Veritas, & Bonitas, complexis, & diſiunctis præferri ſolent, prius de illis ſermonem inſtituemus in hac diſp. poſtmodum de alijs in ſequenti. Et tandem quia paſſiones ipſæ ſimplices ſaltim ſecundum id, per quod à nobis explicari ſolent, ità invicem ordinantur, ut Vnitas Veritatem, & Veritas Bonitatem præcedat; omnes & ſingulas ſimul in hac eadem Diſput. complectendo, prius de Unitate erit ſermo, deindè de Veritate; poſtremò de Bonitate.

QUÆSTIO PRIMA.

An Unitas ſit vera, & adæquata paſſio entis.

1 MIrandulanus lib. de ente, & uno, & Scaliger. lib. de ſubtilit. exercit. 65. referunt, Platonem negaſſe unum eſſe veram, & propriam entis paſſionem, dicebat namque quod licèt omne ens ſit unum, non tamen omne, quod eſt unum, eſt ens, nam Deus apud ipſum erat unus, nec tamen erat ens, pariter materia prima erat una, nec erat ens, undè concludebant unum latius patere, quàm ens. Sed quicquid ſit de Platonis ſententia, ac Sectatorum ejus in hac re, certum eſt neque ex Peripateticis deeſſe, qui abſolutè negent Unitatem eſſe paſſionem entis adæquatam, ſi ſeorſim, & abſolutè ſumatur; ajuntque unum, & multa ſimul ſumpta eſſe paſſionem entis adæquatam, & neutrum ipſorum ſeorſim cum ente adæquari; ita Vaſqu. 1. p. d. 128. cap. 3. Fonſec. 4. Met. cap. 2. qu. 5. ſect. 7. & quidam Recentior ſuppreſſo nomine relatus à Paſqualig. tom. 2. Metaph. diſp. 4.

Dicendum tamen eſt, Unitatem eſſe paſſionem entis adæquatam, & cum ipſo adæquatè converti, adeò ut omne, quod eſt ens, ſit unum, & omne quod eſt unum, ſit ens. Concluſio eſt communis omnium Phyloſophorum, & præſertim Peripateticorum, quam ex profeſſo docuit Ariſt. 4. Metaph. tex. 3. ubi ait *ens & unum idem, ac una naturæ ſunt, propterea quod ſeinvicem ſequuntur*, & lib. 10. Metaph. tex. 7. inquit *dicuntur autem æqualiter ens, & unum* & tex. 8. ſequitur in eandem rem, *quod autem idem quommodo ſignificat unum, & ens; patet etiam ex eo, quod æqualiter ſequitur prædicamenta, & in nullo eſt, nec in ipſo quid, nec in ipſo quale, ſed ſimiliter ſe habet ſicut ens;* & hoc ipſum docuit D. Dionyſ. de divinis nominibus cap. ult.

Probatur etiam ratione, quia ſicut cujuſcumque entis in ſpecie unica eſſentia eſt, ac unica ratio, ſic etiam entis in genere; alioquin non jam ens eſſet, ſed entia; ergo unum eſt proprietas ab ente inſeparabilis, ac illi prorſus adæquata, itaut impoſſibile ſit concipere aliquid ens, aut per modum entis, niſi illud idem unum, aut per modum unius concipias, alioquin non ens, ſed entia conciperentur; conſtat ergo vel ex ipſo nomine entis, quod quicquid eſt ens, eſt unum, quia ſi non unum eſt, ſed plura, vel multa, jam non eſt ens, ſed entia. Sic etiam è diverſo unum ex parte ſua adæquatur cum ente, unum namque illud dicitur, quod eſt in ſe indiviſum; ut inferius conſtabit ex ipſa Unitatis definitione, ſed ideò aliquid dicitur indiviſum, quia ſuum eſſe habet indiviſum, ergo omne indiviſum, & unum eſt ens. Undè unitas ſumitur in preſenti pro indiviſione ejus, quod eſt, in plura quæ ſunt, nempè entis in plura entia, in quo quidem ſignificato ens, & unum reciprocantur, ſicut è contra reciprocantur multa, & entia.

2 Secundò illa eſt propria paſſio alicujus ſubjecti cum omni rigore, quæ convenit omni, ſoli, & ſemper, ſed ita eſt de unitate reſpectu entis, convenit enim omni enti, ſoli enti, & ſemper, ergo &c. Major patet ex cap. de Proprio, probatur minor, & primò quod competat omni enti, nam omne ens reale vel eſt ſimplex, vel compoſitum; ſi eſt ſimplex, jam habet unitatem ſimplicitatis, merito cujus non ſolùm eſt actu indiviſum, ſed etiam eſt indiviſſibile in plura, quia non conſtat ex diverſis partibus, in quas dividi poſſit; ſi verò eſt compoſitum, jam habet unitatem compoſitionis; per compoſitionem enim, cùm ſit ex per ſe actu, & per ſe potentia, ſit verè per ſe unum, ut Doctor oſtendit 3. d. 2. quæſt. 2. ut magis poſteà declarabitur; tum quia eſto compoſitum poſſit in ſuas partes dividi, ex quibus componitur, per ſui diſſolutionem, tamen quamdiu manet compoſitum, ſemper manet actu indiviſum, atque id eò unum. Item omne ens, aut omnis natura, vel eſt ſingularis, & indiviſa, vel communis (nam præter ſingularia concedendas eſſe naturas communes in ſingularibus exiſtentes inferius ſuo loco diſp. 8. demonſtrabitur) ſi eſt ſingularis, habet ſuam unitatem ſingularem, quæ inter omnes unitates eſt maxima; ſi eſt communis, habet ſuam unitatem formalem, quæ eſt quædam unitas, utique minor unitate individuali, ſed major unitate univerſalis, quam non habet natura communis à parte rei, ſed tantùm per intellectum præciſa à ſuis ſingularibus; cùm ergo unicuique enti propria conveniat unitas ſuæ naturæ, ac conditioni proportionata, ut peculiaris ejus paſſio, ſic de unitate in communi hinc inferendum erit, quod ſit paſſio entis, ut ſic, & in genere; ſi namque unitas particularis; & determinata eſt paſſio determinati entis, conſequens eſt, ut unitas illimitata, & tranſcendens ſit paſſio entis tranſcendenter ſumpti. Quod etiam conveniat unitas ſoli enti reali, de quo hic eſt ſermo, ſatis de ſe conſtat; nam non ens, ſeu ens rationis non dicitur propriè unum, ſed tantùm ſecundùm quid, & beneficio entis realis, à quo ſicut entitatem mutuatur, cum concipitur ad modum ejus ab intellectu, ita & unitatem, quæ tamen non eſt vera unitas, ſicut nec entitas entis rationis, in qua proximè fundatur; unde ſicut fictam habet entitatem, ita unitatem quoque fictam; Denique unitas competit enti ſemper, quia quamdiu retinet rationem entis; retinet etiam rationem unius conſequenter; ergo re vera nil ei deficit, quin ſit vera, ac adæquata proprietas entis.

Tertiò prædicatum per ſe conveniens alicui, neceſſariò ac indiſpenſabiliter, vel ei convenit in primo modo, ut prædicatum ejus quidditativum, vel in ſecundo modo, ut ejus propria paſſio, ſed unitas convenit enti per ſe, & neceſſariò; nam hæc propoſitio, *ens eſt unum*, eſt propoſitio neceſſaria, quæ ſalſificari non poteſt, quia quamdiu res eſt ens, eſt una; non convenit autem enti, ut prædicatum ejus quidditativum, & conſtitutivum, ergo ut propria paſſio. Major conſtat ex 1. Poſt. cap. 4. Probatur minor, quoad 2. partem, quod nempè unitas non ſit prædicatum quidditativum entis, quia primus omninò conceptus entis, quo eſſentialiter conſtituitur in eſſe, eſt ille, qui explicat ens, prout habet eſſe in ſeipſo, vel prout ipſi non repugnat habere eſſe in rerum natura, unde ſola ratio eſſendi præciſè eſt intrinſecum ejus conſtitutivum; unitas verò non intrinſecè, & eſſentialiter conſtituit ens in eſſe entis, ſed potius modificat ipſum eſſe intra rationem formalem eſſendi, quatenus reddit illud eſſe in ſe indiviſum, & à quocumque alio diviſum; Tum quia conceptus quidditativus entis, ut ſic, cogitatur, velut abſolutus, nam facit rem abſolutè in ſe eſſe præſcindendo ab omni ordine ad aliud; at conceptus unitatis eſt relativus ſaltem concomitanter, quatenus ad eſſe indiviſum in ſe conſequitur eſſe à quocumque alio diviſum, quod nequit intelligi ſine ordine ad aliud, ut poſteà conſtabit explicando definitionem unitatis. Tum quia cætera omnia entia, ut dictum eſt, habent ſingula unitatem ſibi proportionatam, nec tamen eis convenit, ut prædicatum quidditativum, & eſſentialiter conſtitutivum, ergo dicendum eſt idem de unitate tranſcendentali reſpectu entis, ut ſic; Probatur aſſumptum, quia norunt omnes naturam humanam propriam habere unitatem formalem, quia unam ſpeciem conſtituit in rerum natura ab aliis diſtinctam, & tamen dum humanitas definitur, non utique definitur per ſuam unitatem, ſed hæc ad ejus eſſentiam conſequitur, ergo idem dicendum de unitate tranſcendentali reſpectu entis, ut ſic, quod ejus conceptum quidditativum non ingreditur, ſed potius ex illo conſequitur, ut propria ejus paſſio; unde ajebat Doctor 2. d. 3. quæſt. 4. in fine, quod omne ens conſequitur propria unitas, non tamen iſta unitas eſt intra formalem rationem quidditatis, ut quidditas eſt, ſed eſt quaſi paſſio conſequens quidditatem.

4 Poſtremo, ſi enim conſiderentur ſecundum ſuum conceptum quidditativum ab inferioribus præciſum, licet ex vi ipſius formaliter non intelligatur eſſe in ſe indiviſum, vel ab alio diviſum, quod eſt eſſe unum; intelligitur tamen eſſe tale concomitanter, itaut eſſe indiviſum ſit neceſſariò connexum cum ejus quidditate: ergo unitas convenit enti in ſecundo modo dicendi per ſe, ut propria ejus paſſio. Conſequentia patet, quod enim convenit alicui ex vi ſui conceptus quidditativi non quidem formaliter, ſed concomitanter, hoc ad illud ſe habet velut ejus propria paſſio, quę ad ſuum ſubjectum ſe habet, ut quid conſequens ab intrinſecis ejus principiis; Probatur aſſumptum, nam ens importat tantùm in ſua quidditate unam ſimpliciſſimam rationem formalem, ergo ex vi illius rationis formalis conſequenter ens à ſemetipſo excludit omnem diviſionem, quia in rerum quidditatibus diviſio perſiſtere nequit ſine pluralitate rationum formalium, per quas hujuſmodi quidditates conſtituuntur; Si ergo ens ex vi propriæ quidditatis eſt in ſe indiviſum, adeòut talis indiviſio ad ejus rationem formalem conſequitur, ſequitur, unitatem eſſe propriam ejus paſſionem, cum ipſa per talem indiviſionem explicetur, ut infra dicemus.

5 Contra poſitam concluſionem objicitur. Primò fundamentum oppoſitæ opinionionis, quod unum, & multa dividunt ens 10. Met. c. 1. cùm ergo membrum diviſionis non convertatur, & adæquetur cum membro diviſo, ſequitur neceſſariò unum non converti cum ente; Conf. quia unum, & multa ſunt oppoſita, teſte Ariſt. loc. cit. ergo nequeunt eidem convenire, ergo ens, quod eſt multa, non eſt unum, atque ita unum non convertitur cum ente.

Ad hanc difficultatem variæ ſunt reſponſiones; Tatar. 4. Metaph. q. un. dub. 1. ait unum, quod contra multa condividit ens, non eſſe unum tranſcendenter ſumptum, ut hìc ſumitur, ſed unum prædicamentale, quod eſt principium numeri, quod utique unum non convertitur cum ente, & ſic etiam reſpondet Faber 4. Metaph. diſp. 7. in fine, ubi valdè laudat hanc diſtinctionem de uno tranſcendenti, & quod eſt principium numeri, ut utilem ad tollendas varias difficultates circa diviſionem entis. Hæc tamen doctrina falſa eſt, quia unum, & multa in hoc ſenſu non dividunt ens in tota ſua latitudine, ſed potius genus quantitatis, ad quod pertinent. Ant. Andr. 4. Metaph. quæſt. 3. §. *quantum ad* 3. *art.* quem ſequitur idem Faber 10. Metaph. diſput. 2. ait unum, quod convertitur cum ente, poſſe accipi dupliciter, uno modo communiter, largè, & ſimpliciter, & ſic unum eſt paſſio unica entis convertibilis cum ente ſimpliciter; alio modo poteſt accipi ſtrictè determinatè, & ſecundùm quid, & hoc modo opponitur multitudini, & eſt paſſio entis non unica, ſed diſiuncta, & eſt paſſio convertibilis cum ente non ſimpliciter, ſed cum diſiunctione. Sed quamvis hæc ſit communis Scotiſtarum reſponſio, tamen apud nullum eorum invenire potui terminorum diſtinctionis declarationem, quid nempè ſignificet ens communiter, largè, & ſimpliciter ſumptum, & quid ſignificet ens ſumptum ſtrictè, determinatè, & ſecundùm quid; præter quam quod termini diſtinctionis inter ſe pugnare videntur; dum enim aliquid ſumitur ſtrictè, non ſumitur ſecundùm quid, hæc enim particula adhiberi ſolet ad remittendam, ac dilatandam terminorum ſignificationem, ut cum ens rationis dicitur ens ſecundùm quid, non autem ad reſtringendam, quia ergo iſta diſtinctio videtur terminis abuti, neque rem declarat, aut eſt relinquenda, aut melius explicanda, ut poſteà faciemus. Alii ad evitandam totaliter difficultatem dicunt, quod accipiendo unitatem, prout eſt adæquata entis paſſio, non benè dividitur ens in unum, & multa, neque in hoc ſenſu fuiſſe ab Ariſt. traditam, ſed ex una parte accipi debere ens cum unitate, ex alia parte accipere oportet entia cum multitudine, ita quod invicem opponantur unum, & multa, ſicut ens, & entia, unde illa non eſt vera, & propria diviſio, ſed ſolùm habet quandam ſimilitudinem diviſionis, ita Averſa quæſt. 5. ſect. 1. & Paſqualig. tom. 1. Metaph. diſp. 31. ſect. 1. & rurſus tom. 2. diſp. 4. ſect. 3. numer. 5. & alii quamplures ex Recentioribus; Aliter adhuc hanc diviſionem explicat D. Thomas 1. part. quæſt. 11. art. 1. ad 2. quam explicationem recipit Suarez diſp. 4. Met. ſect. 4.

6 Hæc difficultas non poteſt plenè reſolvi, niſi ex dicendis diſp. 6. de variis diviſionibus entis, ubi inter alias hanc quoque diviſionem expendemus, & videbimus, an ſit vera, ac propria diviſio; quantum ad prẹſens ſpectat ad ſolvendam difficultatem diſtinguendæ ſunt variæ unitatis, & multitudinis acceptiones; uno enim modo ſolent regulariter accipi multitudo quidem pro numero de prædicamento quantitatis, & unitas pro principio talis numeri, & hoc modo non ſufficienter dividunt ens in communi, ut diximus; imò loquendo de unitate tranſcendentali, de qua hìc eſt ſermo; fert communis opinio, numerum quoque quemlibet propriam habere unitatem. Secundò modo ſumitur pro unitate entis ſtricta, quo pacto unum dicitur id, quod non ſolùm diviſione actuali in ſe caret ſed etiam aptitudinali; & multitudo è contra accipitur ſecundùm quid, quo pacto convenit illi, quod licèt non ſit actu diviſum, poteſt tamen in plura dividi, qua ratione dicitur multa ſecundùm quid, & hoc modo unum, & multa dividunt ens per ſe communiſſimè ſumptum, ſed unum in hoc ſenſu non eſt id de quo hìc loquimur ſcilicet tranſcendentale, quod cum ente convertitur, immò multitudo hoc modo ſumpta, ſicut verè ens eſt, ita & verè una unitate entis. Tertiò modo unum ſumitur communiter, & largè prout dicit omne id, quod actuali diviſione in ſe caret, & multitudo oppoſita accipitur ſtrictè, & ſimpliciter ſcilicet pro diviſis actu, & hoc modo ſolùm Unum cùm ente convertitur, & ſolùm unum eſt paſſio tranſcendentalis entis; multitudo verò, quia non eſt ſimpliciter ens, ſed entia, ideò nec cum uno dividit ens per ſe, nec entis per ſe, & ſimpliciter participat rationem, atque ideò nec una eſt unitate, quæ eſt paſſio entis adæquata. Quartò tandem modo Unum ſumitur communiſſimè, prout extenditur ad omnem unitatem, ſive per ſe, ſive per accidens, & hoc modo non habet multitudinem oppoſitam, niſi aliqua ſint adeò inter ſe improportionata, ut ex ipſis unum per accidens fieri nequeat; & hoc modo ſicut multitudo eſt ens per accidens, ita eſt unum per accidens, ſed talis unitas non eſt paſſio tranſcendentalis entis, de qua hìc eſt ſermo; nec talis multitudo cum tali uno dividit ens per ſe, quod eſt objectum Metaph.

7 Ex his itaque facile eſt ad argumentum cum ſua conf. occurrere, nam ſi in argumento unum ſignificet unitatem entis ſtrictam, quo pacto ſolùm dicit id, quod non ſolùm actuali diviſione in ſe caret, verum etiam & potentiali; multa verò membrum illi oppoſitum ſignificat multitudinem ſecùndum quid ejus, quod cum in ſe diviſione actu careat, nõ caret tamen potentia, undè ſecundùm quid plura eſt; & tunc eſto unum; & multa ens reale per ſe ſufficienter dividant, & diſparatè ſaltem opponantur, tamen nihil contra poſitam concluſionem infertur, ubi ſermo eſt de unitate, & uno tranſcendentaliter ſumpto, quommodo ſignificat omne id, quod diviſione actuali in ſe caret. Si verò unum accipiatur largè, & communiter, prout dicit omne id, quod diviſione actuali in ſe caret, & multa ſignificet multitudinem ſimpliciter eorum, quæ actu